

בית כנסת "אדרת אליהו" ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת משפטים
מברכים חודש אדר א' (ר"ח בימי שישי ושבת)
גיליון 248 שבט תשפ"ד

בגיליון זה:

מה שרים כשנכנס אדר א'?

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

האם ווסקי צריך כשרות?

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

הקינדערטרנספורט

יואל קוטנר

אחד יחיד ומיוחד א-ל

סמי וינדלינג

סוד העיבור

יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות

הוועד

מה שרים כשנכנס אדר א'?

קצת עצוב לו לחודש אדר ראשון בשנה מעוברת, הרי הוא רגיל כל שנה להיכנס במנגינה אחרת.

כל שנה הוא ממתין להגיע בששון ובשמחה, והנה השנה לקח אדר שני את כל החגיגה.

ואם לא היה שמו אדר- בוודאי היו מוסיפים לו "מר" בתחילת המילה, שהרי מה בינו לבין חשון הסובל גם הוא מבעיה דומה. אבל במחשבה נוספת יש כאן נקודה חשובה ומהותית, שגם השמח, השלם, והטוב ביותר, צריך לפעמים להרגיש בתחתית.

שהרי מרוב התעלות והרגשת שמחה- עלולים לעיתים להגיע לזחיחות הדעת ולגאווה פסולה.

לכן טוב ונכון מדי פעם להשפיל מבט ולהנמיך קומה, ולזכור כי בורא עולם נמצא תמיד עם שפל רוח ודכא.

חודש טוב ומבורך, ובשורות טובות לכולם!
אסף הר-נוי

האם וויסקי צריך כשרות?

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

מוצאו של הוויסקי מסקוטלנד ואירלנד ובגאלית משמעות השם: "מי החיים". לא אחת אנחנו נפגשים עם בקבוקי וויסקי, ושואלים את עצמנו- האם יש עליו הכשר? האם מותר לשתות ממנו?

ברוב רובם של המקרים אין על הוויסקי עצמו הכשר ויש לשאול ולברר- האם וכיצד ניתן לדעת האם הוויסקי שלפנינו כשר?

כהקדמה לדבר נאמר כי על רוב רובם של סוגי הוויסקי הכשרים- כלל אין חותמת כשרות על הבקבוק. נתון זה הופך את העניין למורכב יותר ודורש מאיתנו לשים לב לפני שאנחנו שותים "לחיים".

הדין ההלכתי:

רקע כללי: הוויסקי הוא משקה אלכוהולי המיוצר מלתת של דגנים (על פי רוב שעורה) המבושלים מספר פעמים ומזוקקים לאחר מכן למיכלים מיוחדים. לאחר ההכנה הראשונית מיישנים את הבקבוקים בחביות העשויות מעץ (בד"כ אלון) במשך מספר שנים, עד שהוא מגיע לבשלות ואז הוא מועבר לבקבוקים ונמכר בחנויות.

באופן כללי, יש להבדיל בין שני סוגים עיקריים של וויסקי – "סינגל מאלט" (וויסקי ממזקקה אחת) או "בלנדר" (מעורב)- וויסקי המכיל עירוב של מספר סינגל מאלט.

דבר נוסף שצריך לשים לב אליו הוא החביות בהם יושן הוויסקי, האם בחביות חדשות או בכאלו שבעבר יישנו בהם יין. דבר זה משתנה בדרך כלל בין המדינות השונות בהם הוא מיוצר.

הבעיות ההלכתיות:

בעיה הלכתית שלא קיימת בוויסקי היא "חדש", כלומר שימוש בדגן מהיבול החדש, לפני היום הראשון של חול המועד פסח. בעיה זו לא קיימת כי וויסקי שלא "התיישן" כמה שנים הוא לא וויסקי, וממילא אין בו בעיה של חדש. בעיה נוספת היא של חמץ בפסח- אולם גם היא לא בעייתית משום שבמשך כל תהליך הייצור, הוויסקי נמצא אצלו גויים. הבעיה מתחילה כשהבקבוק מגיע לחנות או לבית של יהודי ושם חשוב להקפיד ולראות כי הוויסקי נמכר במכירת החמץ.

שתי הבעיות העיקריות שכן קיימות בוויסקי הן: 1. עירוב של חומרים לא כשרים. 2. יישון בחביות שבלעו יין שנגעו בו גויים(בעיה של "סתם יינם").

1. חומרים לא כשרים- לעניין זה יש הבדל בין המדינות בהם יוצר הוויסקי: **בסקוטלנד ובארה"ב** אסור לערב שום חומר בוויסקי ומי שיעשה כן יפגע "בשמו", בכיסו, וייחשב לעבריין על פי חוק, לכן יש חזקה שוויסקי שמויצר שם בחברות מוכרות- אין בו בעיה מבחינת עירוב של חומרים לא כשרים. לעומת זאת בארצות אחרות כמו קנדה, יפן ואירלנד¹ ישנו חשש לתוספת של חומרי גלם בוויסקי ולכן אין לשתות אותו בלא אישור של מערכת כשרות מוכרת².

2. באילו חביות מיישנים את הוויסקי? הסוגיה השניה אליה יש להתייחס היא היכן מיישנים את הוויסקי. וויסקי שמושן בחביות העשויות מעץ והם חדשות- אין בכך כל בעיה. אולם וויסקי שמושן בחביות שבעבר יושן בהם יין- יש לדון האם הוא נאסר משום טעם היין שנכנס בו עכשיו, כשהוא מתיישן בחבית. גם בעניין זה הדבר תלוי פעמים רבות במדינה

¹ באירלנד החוק השתנה בשנים האחרונות, וכבר אסור להוסיף חומרי גלם לוויסקי, אולם מאחר והוויסקי מתיישן זמן רב, בשוק עדיין מצויים בקבוקים שיוצרו לפני שחוקק החוק, ויש בהם חשש תערובת של חומרי גלם בעייתיים.

² חשוב מאוד לציין- אישורי הכשרות בד"כ אינם נמצאים על הבקבוקים עצמם. ישנן מספר חוברות ואתרים המציינים הכשרים לסוגי המשקאות ויש לעיין בהם. אם אין כשרות על הבקבוק זה לא אומר שהוא לא כשר.

בה יוצר הוויסקי, כך למשל בארה"ב- היישון נעשה בד"כ בחביות חדשות, ואילו בסקוטלנד בחביות משומשות.

לגבי וויסקי שהוכנס לחביות שיושן בהם יין יש לדון מצד האיסור של "סתם יינם"³, שהוא איסור מדרבנן. שלושה מגדולי פוסקי זמנינו דנו בשאלה זו- ה"אגרות משה"⁴, ה"מנחת יצחק"⁵, והרב אשר וייס ב"מנחת אשר"⁶. על פי דבריהם ניתן להבדיל בין שלוש רמות של כשרות: א. מה שלא התיישן בכלל בחביות של יין- איתנו כלל אין בעיה (כפי שהזכרנו לעיל). ב. מה שיושן בחביות משומשות- כאן הבעיה אינה כ"כ חמורה שכן- על פי רוב מדובר בחביות ששימשו בעברן ליישון של וויסקי אמריקאי ולא ליישון של יין, וגם על המיעוט אפשר לומר שהוא בטל בשישה⁷. ג. וויסקי שיושן בכונה תחילה בחביות של יין מסויים כדי לתת בו טעם⁸. וויסקי זה מיושן בתחילה בחביות רגילות ולאחר מכן מוכנס לחביות יין קטנות יותר כדי לתת בו טעם של היין. לגבי סוגי הוויסקי הללו נחלקו הפוסקים: ה"מנחת יצחק" אסר, שהרי כל מטרת נתינת הוויסקי בחביות הוא כדי שיכנס מטעם היין לתוכו- אז איך אפשר לומר שהטעם בטל? ומצד שני האגרות משה והרב וייס התיירו מדין "זה וזה גורם", ומכיוון שלא חלה כאן ההגדרה ההלכתית של "טעם"⁹. לגבי רמה זו (של יישון בכונה תחילה בחביות יין שיתנו טעם בוויסקי) נכון לחוש לדעת המחמירים אך למקילים יש על מה לסמוך, שכן מדובר בדין דרבנן.

הלכה למעשה: כשמגיע לפנינו בקבוק וויסקי- נכון לכתח' לבדוק את כשרותו באופן פרטני ע"י עיון בחוברות או אתרים בהם יש מידע על כשרות משקאות חריפים. אתר מצויין ומקיף בעניין הוא: kosherliquorlist.com (בעברית, אנגלית וצרפתית)¹⁰.

במידה שאין בידינו לעשות כן ניתן לפעול בצורה הבאה:

וויסקי שיוצר בארה"ב מחברה מוכרת- מותר בשתייה, מכיוון שאין חשש לערבוב של משקאות אסורים ואין חשש ליישון בחביות שהיה בהם יין.

וויסקי סקוטי מחברה מוכרת- מותר בד"כ לשתייה. מצד בעיה של עירוב חומרים- אין לחוש, ומצד הבעיה של יישון בחביות יין- אם זה לא מוזכר במפורש על הבקבוק- אין לחוש לכך, ואם זה מוזכר- ראינו שיש בכך מחלוקת הפוסקים- יש המתירים ויש שאוסרים.

וויסקי שבא מארצות אחרות(אירלנד, יפן, קנדה וכד')- יש לבדוק באופן פרטני אם יש לו אישור של מערכת כשרות מוכרת, שכן בארצות אלו מערבבים לפעמים חומרי גלם בעיתיים.

³ כל יין של גוי או אף אם רק נגע בו גוי באופן שאפשר לו לנסך את היין - נאסר כהרחקה מהגויים, ועל כן הוא אסור בשתייה ובהנאה מדרבנן.

⁴ יו"ד, א, סב'.

⁵ ח"ב, כ"ח.

⁶ א, מד'.

⁷ יישון הוויסקי דווקא בחביות יין, אינו בשביל הטעם, מטרת היישון בחבית משומשת הוא כדי שהמשקה יספוג כמה שפחות את טעמו של העץ. בדרך כלל משתמשים בסקוטלנד, בחביות ששומשו ליישון וויסקי במזקקות בארה"ב אך לעיתים נעשה שימוש גם בחביות של יין רגיל.

⁸ וויסקי שיושן בתהליך כפול מצוין בד"כ על התווית בכיתוב כגון: Double Maturation, או Double Wood או Double finish. בנוסף לכך כל סוגי הוויסקי שהיצרן ציין על התווית כי הם יושנו בחביות יין וכד'- זה מלמד שהוא מעוניין בטעם היין שמועבר לוויסקי.

⁹ הרב וייס כותב שטעם של איסור יכול לעבור על ידי חום וכבישה אבל לא בפרק זמן של שנים כ"כ רבות, ולכן אין זה "טעם" אלא "ריאקציה כימית".

¹⁰ האתר הוקם ומתעדכן על ידי הרב שמואל זמלמן- מי שנחשב לאחד המומחים הגדולים בתחום הכשרות למשקאות חריפים.

הקינדערטרנספורט

יואל קוטנר – ע"פ מאמר של קיילי אורה לובל

בשלהי שנות ה-30, בשעה שהמשטר הנאצי החל ברדיפת היהודים במעצרים ושלוחם לגטאות, מחנות עבודה ואל מותם, יזמה ממשלת בריטניה תכנית להציל את הילדים היהודיים. היא עמדה להציג את רעיון הקינדערטרנספורט שלפיו קטינים בני פחות מ-17 שנים משטח הרייך הגרמני וללא ליווי, יקבלו מעמד של פליטים ויוכלו למצוא מקלט על עדמת בריטניה הגדולה.

בין השנים 1938-1940, כ-10,000 ילדים ונוער יהודים ברחו מגרמניה, אוסטריה, פולין וצ'כיה במפעל הקינדערטרנספורט אל הממלכה המאוחדת. ארגוני סיוע בריטיים פעלו למגורים וחינוך, ויהודים ונוצרים עבדו כאחד למען בטחונם וחסותם של הילדים. הקינדערטרנספורט הוכר כסיפור הצלחה ובריטניה זכתה לאהדה רבה על מאמצה להצלת אלפי הפליטים היהודים הרכים.

אבל, ככל ש חלף הזמן נתגלו סיפורים המשקפים את הצד האפל של התכנית, סיפורים של ניצול, אלימות ואפליה. לאחרונה יצא לאור ספרה החדש "The Kindertransport: What Really Happened" ובו מגלה אנדריה האמל את הצד הלא-ידוע האמיתי והעגום של המפעל.

זה למעלה מ-20 שנה, האמל, פרופסור לגרמנית ומנהלת המרכז לחקר נדידת בני-אנוש באוניברסיטה בוויילס, חוקרת את הפליטים שברחו מהמשטר הנאצי ומצאו מקלט באנגליה. מרבית עבודתה ממוקדת בפליטים שנקלטו בוויילס.

סיפור בולט היה של וויליאם דינמאן, ילד יהודי בן-8 שהיה עד לזוועות ליל הבדולח בברלין ביום 10.11.1938. אביו נעצר והוכה בינואר 1939 ואז הוא ואחותו אורסולה הועלו לבדם על רכבת הקינדערטרנספורט לבריטניה. הוריהם לא הורשו ללוותם.

ילדים יהודיים מגיעים לעיר האריץ'
12.12.1938

וויליאם ואורסלה הופרדו והועברו מבית משפחת אומנה אחד למשנהו. הילדה הגיעה בסוף למשפחה הניצלה אותה כשמרטפית ומשרתת ללא כל תגמול. וויליאם נרשם בסוף לבית-ספר פנימייתי ולמרות שההורים ברחו מגרמניה, הם לעולם לא שבו לחיות יחדיו. האמל כותבת כי זה היה גורלם של לא מעט ילדים שלא התאחדו עם הוריהם שהצליחו לברוח אל אותה מדינה בה הם מצאו מקלט.

עוד ילדה, רות דויד, נמלטה יחד עם אחותה חנה דרך הקינדערטרנספורט. היא נשלחה לשני בת-ילדים שם הפליאו המבוגרים מכות לחוסים הצעירים חסרי הישע. היא הופרדה מחנה ועוד ארבעה אחים. הוריהם נרצחו ע"י הנאצים.

האמל שואלת באמפתיה מה הרגישו הילדים כשהמשפחות החליטו שעליהם להיפרד מהוריהם ולנסוע אל בלתי-נודע לבד – בלי ליווים בקינדערטרנספורט?

סיפור נוסף מתאר את סיפורה של מרתה אימרדואר, ילדה בת-9 בברחה מוינה. "כשהורי בשרו לי, הייתי שבורה והתפרצתי בבכי היסטרי. הרגשתי כאילו כוח חזק ממני גורר אותי את התהום ולא הייתי מסוגלת להשתלט עליו...ראיתי במו עיניי והפנמתי את התגברות הטרור בשנתיים האחרונות ולכן הבנתי היטב שהורי עושים זאת ככורח השעה".

ידוע כי הרבה ילדים הופרדו לנצח מהוריהם שנרצחו בשואה. הם חוו את הטראומה של פרידה מאב ומאם, טראומה שתדרוף אותם לשארית חייהם.

במבט לאחור, האמל כותבת כי קליטתם של הילדים לבדם – ללא ליווי של הורים או בני משפחה אחרים – היוותה אספקט שנוי במחלוקת של הקינדערטרנספורט. ברוח הזמן ההוא, נדמה כי פרידה מהילדים נתפסה כנורמלי ופחות כואב.

בנוסף, האמל מגלה כי מפעל הקינדערטרנספורט היה גם אקט פוליטי. היזמה הייתה בעיקרה ויתור על ויזה כדי להנעיק דימוי של אנושיות וחמלה לממשלה בה בשעה שהעול הארגוני והפיננסי הוטל על כתפיהם של מתנדבים והקהילה היהודית. ממשלת בריטניה אף דרשה ערבון של 50 ל"ש לראש כדי לפצות את הממשלה על כל הוצאה כספית שתידרש לטובת הפליטים הצעירים. יתירה מזו היא שואלת, האם עלה בדעתם של פקידי הממשל דבר הפגיעה הנפשית שחוו ילדים?

"המחקר שלי בדיונים בפרלמנט בנובמבר 1938 חושף כי כן היו ערים לתוצאות השליליות אך החליטו להמשיך במדיניות זו למרות זאת", אמרה. היא מוסיפה ומעלה את ההשלכות של ההחלטה להטיל את האחריות הארגונית והפיננסית של הקינדערטרנספורט על גופי צדקה ומתנדבים לרוב.

לחצים כלכליים ואחרים הביאו להפליה באשר לבחירת המועמדים המתאימים להצלה, ולרעתם של ילדים עם מוגבלויות והפרעות נפשיות. התכתבויות בין המארגנים חושפות נטיות אמטישמיות.

האמל כותבת על מועמדת בשם קיטי מילך המתוארת כבעלת מראה אינטלגנטי ולא יהודי במיוחד שלדברי המארגנים ראויה לקליטה בבריטניה. "הם העדיפו ילדים של של "איכות גבוהה" שיכלו לשבץ בקלות, שיכלו לעשות רושם טוב על הקהילות המארחות ושלימים יוכלו לתת תרומה משמעותית לכלכלה ולחברה".

ילד שנחשב כמופרע לא התקבל – אך למעשה איזה ילד שהיה עד לזוועות וחי תחת לחץ בלתי-פוסק בגיל המדובר לא היה מושפע נפשית. "בעיה מינורית כגון הרטבת המיטה שימשה עילה לפסול ילד, שלא לדבר על בעלי צרכים מיוחדים."

האמל מודה שהמאמצים הרבים של ארגוני סיוע ומתנדבים תרמו את חלקם בהצלת אלפי ילדים אך מדגישה כי לא זו הדרך לטפל במשברי פליטים דומים.

"אנשים אלה ראויים להערצה, אבל ספרי נועד להציג את גבול היכולות שלהם. " לדברי החוקרת אין מידע סטטיסטי אמין לגבי הקינדערטרנספורט. לא ידוע כמה מהפליטים הצעירים התאחדו עם הוריהם בתום המלחמה. בלאו הכי, חווית האיחוד מחדש לא הייתה קלה לרוב לאור הטראומה והניתוק הממושך, גם על הילדים ואף על הוריהם.

מן הדין, כותבת האמל, כי יהיה בידינו מידע מדויק לגבי רדיפות היהודים ע"י המשטר הנאצי ועל המאמץ המוגבל שנעשה לתת להם מחסה מחוץ לגבולות הרייך הגרמני. "צאצאיהם של אותם פליטים צעירים חיים כיום בבריטניה או בארה"ב וההיסטוריה שלהם ראויה להכרה וכבוד."

אחד יחיד ומיוחד א-ל

סמי וינדלינג

"מי שנכנס אדר מרבים בשמחה". השנה, זכינו בקהילתנו שראש חודש אדר א חל בין שתי חתונות של שני בחורים שגדלו בתוך קהילתנו "אדרת אליהו". להרבות בשמחה, בטח בתקופה לא פשוטה לעם ישראל כולו, מביא אותנו להתעניין בפיוט של קהילות אשכנז שנשכח בדורות האחרונים, הקשור בעצם לענייני דיומא.

"אחד יחיד ומיוחד א-ל", פיוט לכבוד החתן שהושר לפי המסורת האשכנזית בשבת שלפני החתונה, שבת שקוראים לחתן לעלות לתורה, או בלשון אשכנז אאופרופען (*Aufrufen*). הפיוט הושר מיד לאחר עליה לתורה של החתן, לצורך העיניין צמוד לברכת התורה ולפני ה"מי שברך". כאילו שהוא מקושר בצורה אינטרינזי לחתן ולברכתו לתורה.

פיוט זה נכתב על ידי רבי אביגדור בן יצחק קרא. המחבר, שהיה דיין ברגנסבורג שבבוואריה, ולאחר מכן התמנה לדיין בפראג בתחילת המאה החמש-עשרה, היה מעורב באירועי היסטוריים שקרו סביבו. לפי המהריל (רבי יעקב מולין, אב מנהגי אשכנז, ובן דורו), הוא היה היהודי החצר של הקיסר ומלך ונצלאוס הרביעי, מלך בוהמיה בתקופה מעניינת מבחינת היסטוריית הדתות. לפי אותה אגדה, הרב קרא הצליח לשכנע את המלך בסוג של אמונה בא-ל אחד, בדומה למה שהיהדות מאמינה בו. יותר חשוב, בדיוק בתקופתו, התחילה בפראג המרד של יאן הוס נגד האפיפיור. אותו יאן הוס, שהקים דת חדשה נפרדת מהשליט ברומה, וזו בפעם הראשונה בעולם הנוצרי-מערבי - קרי הקטולי-ישפיע על הרפורמה העתידית של מרטין לותר, שתבסס את הכנסייה הפרוטסטנטית בכל גיוניה.

בכל הרקע הזה, אנו מוצאים את הפיוט שלנו, שנכתב באמצע מהלך אינטנסיבי של ויכוחים תיאולוגיים. על אותם ויכוחים, הרב אביגדור קרא לא היה מנותק. ולכן חייבים לראות את הפיוט "אחד יחיד ומיוחד" כהסבר וכמגן על הדת היהודית. איפה שהוא, בדומה לספר הכוזרי של רבי יהודה הלוי, לבחון את היהדות או "הדת הבזויה" כמו שכותב המחבר על הספר. אבל פה, מדובר בפיוט לכבוד החתן, פיוט שנשמר בעולם האשכנזי עד הדורות האחרונים, הפיוט היחיד, עם ה הידיעה, לכבוד החתן. ותוכן הפיוט לא קשור בכלל לאהבה לזולת, שלום ורעות, אלא להשוואה בין היהדות לדתות האחרות. כך למשל הבית "יהודי נוצרי ערבי בינה לא נראה לאל כל תמונה דרכיו משפט אל אמונה הללויה-ה". או "קיני

נעמן גם עובדיה רחב נעמה ורות המואביה נכנסו בדת תושיה הללוי-ה", המפרט את מרבית דמויות מהתנ"ך שנכנסו לעם ישראל.

איך להסביר את זה? הרי במקורותנו יש מלא רמזים לאשת חיל, לאהבה, אפילו מגילה שלמה שכתב החכם מכל אדם. ואין שום רמז לזה בפיוט שלנו! הסיבה נמצאת ככל הנראה במטרה של המשכיות המתממשת דרך הנישואין. פיוט "אחד יחיד ומיוחד" מתייחס לאמונה בבורא עולם, ובהכרה ללכת בדרכיו, ולהעמיד דור המשך. להתרחק מהתבוללות בין הגויים, או התבוללות בתוך החלק הלא-יהודי - נגיד הלא מקורי - שבנו. בזמן שחתן עומד לבנות בית עם בחירת לבו, לבנות את הקומה הנוספת מעל הבתים של ההורים, חשוב להתחבר ליסודות ולבנות קומה עליונה, תמיד בשאיפה של עליה. להביא לעולם זרע קודש מתוך אהבה ושלום. כך הפיוט שלנו הופך לחשוב מאוד. לדעת רבי מרדכי יפה, ה"בעל הלבוש" מפראג, ולאחריו ה"מגן אברהם" (רבי אברהם אבלי הלוי גומבינר), אין חיוב לחתן העתידי לעלות לתורה בשבת שלפני החתונה בלי השירה והזמר לחתן, הכוונה זמר "אחד יחיד ומיוחד"! במיוחד ברגע לפני החתונה, כשהרגשות מאוד חזקות, חשוב להזכיר שהחתונה היא רק נקודת התחלה של אושר משותף בין חתן וכלה לטובת בנייה והרחבת המשפחה כדת משה וישראל!

תוכן הפיוט מאת הספרייה הלאומית של ישראל

אֶחָד יְחִיד וּמְיֻחָד אֶל נִדְרָשׁ לְבַר לִבְּב שׁוֹאֵל
אֶךְ טוֹב אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל הַלְלוּיָהּ

בּוֹרָא כֹּל מְמַשׁ מִתְּהוֹ אִם יֵשׁ פּוֹעֵל כְּמַעֲשָׂהוּ
מִי הוּא זֶה וְאֵיזָהוּ הַלְלוּיָהּ

יְהוּדֵי נוֹצְרֵי עַרְבֵי בֵינָה לֹא נִרְאֵת לְאֵל כֹּל תִּמְוָנָה
דְּרָכָיו מְשֻׁפֵּט אֵל אֲמוּנָה הַלְלוּיָהּ

גּוֹף אֵין לוֹ גַּם דָּם וּבֶשֶׁר וּבִידֵי אָדָם לֹא נִמְסָר
אֲמֵנָת שְׁבֻטִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַלְלוּיָהּ

דַּת תּוֹרָתוֹ הִחְכִּימֵנוּ בְּתַרְיָג מְצוֹת הַכְּתִירָנוּ
הוּא עֲשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ הַלְלוּיָהּ

וביום שבת וברית מילה באותות [באורות] עלינו נגלה
לשם ולתפארת ולתהלה הללויה

רז האמונה בכל האיים לא נמצאת רק בעבריים
הבמות תהיינה לעיים הללויה

קיני נעמן גם עבדיה רחב נעמה ורות המואביה
נכנסו בדת תושיה הללויה

רוֹדְפֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹנֶה הֵם נִמְסְרִים בְּסִכְנָה
אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָא הַלְלוּיָהּ

אָדוֹן בְּכָל שְׁלֵמוֹת מוֹשְׁלֵם בְּרַךְ עִמָּךְ כָּל־
מַעֲשֵׂה יְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ

סוד העיבור

יהודה ליבוביץ

שלושה לוחות שנה עיקריים המשמשים בסיס לשלוש הדתות המונותאיסטיות מכירים אנו. א) את לוח השנה הגרגוריאני המבוסס על שנת החמה שבה 365 ימים, ב) את לוח השנה המוסלמי הנקרא גם הלוח ההיג'רי המבוסס על שנת הלבנה שבה 355 ימים ג) ואת לוח השנה העברי שהוא לוח אינטגרלי, הכולל ומאזן את ההפרש שבין שני הלוחות הקודמים שצינו.

היות ששנת החמה מובילה על שנת הלבנה בעשרה ימים, הרי שכעבור שלוש שנים יהיה פער של חודש אחד בין שני הלוחות אלו וכעבור שנים עשרה שנים לערך, יהיה הפער של שנה אחת בין שני הלוחות. את הדיכוטומיה הזו פותר הלוח העברי, כאשר אחת לשנתיים או לשלוש נוסף חודש אחד למניין שניים עשר החודשים, השנה מתעברת בחודש נוסף לפני בוא האביב, וכך למעשה מסונכרנים או מתאימים הלוחות.

אך מי חשב על לוח מאוזן שכזה, מנין הגיע הסוד או הנוסחה שמצליחה לאזן את לוחות השנה המיוחסים לחמה וללבנה, מספר לנו הפרקי דרבי אליעזר, בפרק ח': "בעשרים ושמונה באלול נבראו חמה ולבנה ומנין שהוא שנים וחדשים וימים ולילות שעות וקצים ותקופות ומחזורות ועיבורים היו לפני הקב"ה, והיה מעבר את השנה ואחר כך מסרן לאדם הראשון בגן עדן, שנאמר (בראשית ה, א): "זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם", מנין עולם לכל תולדות בני אדם.

אדם מסר לחנוך ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה, שנאמר (בראשית ה, כב): "וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת אֱלֹהִים" וגו', ויתהלך חנוך בדרכי מנין העולם שמסר אלהים לאדם, וחנוך מסר לנח סוד העיבור ועיבר את השנה, ואמר (בראשית ח, כב): "עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְחָרֶף". זרע זה תקופת תשרי. קציר זו תקופת ניסן. קור זו תקופת טבת. וחום זו תקופת תמוז. וקיץ בעתו וחורף בעתו. מנין החמה ביום ומנין הלבנה בלילה לא ישבתו.

נח מסר לשם ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה ונקרא כהן, וכי שם בן נח כהן היה אלא ע"י שהיה בכור והיה משרת ביום ובלילה לפיכך נקרא כהן, שנאמר (בראשית יד, יח): "וּמִלְכֵי צֶדֶק מְלֹךְ שָׁלֵם" וגו'.

ושם מסר לאברהם ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה ונקרא כהן, שנאמר (תהלים קי, ד): "נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא יִנָּחַם אֲתָה כֹהֵן לְעוֹלָם". ומנין שמסר שם לאברהם, שנאמר (תהלים קי, ד): "עַל דְּבַרְתֵּי מִלְכֵי צֶדֶק".

אברהם מסר ליצחק ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה לאחר מותו של אברהם, שנאמר (בראשית כה, יא): "וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ" שנכנס בסוד העיבור.

יצחק מסר ליעקב ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה יצא יעקב לחוצה לארץ ובקש לעבר את השנה בחוצה לארץ אמר לו הקב"ה: יעקב אין לך רשות לעבר את השנה בחוצה לארץ, הרי יצחק אביך הוא יעבר את השנה בארץ, שנאמר (בראשית לה, ט): "וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאֹ מִפֶּדַן אָרֶם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ", ולמה עוד שפעם ראשונה נגלה עליו ומנעו מלעבר את השנה בחוצה לארץ וכשבא לארץ א"ל הקב"ה קום עבר את השנה, שנאמר וירא אלהים אל יעקב וגו' ויברך אותו על שנכנס בסוד העיבור וברכו ברכת עולם.

יעקב מסר ליוסף ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה במצרים מת יוסף ואחיו נתמעטו העיבורים מישראל וכשם שנתמעטו העיבורים מישראל בשעבוד מצרים, כך עתידים למעט בסוף שעבוד מלכות הרביעית עד שיבא מלך המשיח.

כשם שנגלה הקב"ה על משה ועל אהרן במצרים כך הוא עתיד להגלות עלינו בסוף מלכות רביעית, שנאמר (שמות יב, א): "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֹסֶם". מהו לאמור אמור להם לישראל עד עכשיו אצלי היה סוד העיבור, מכאן ואילך שלכם הוא לעבר את השנה. בר"ח ניסן נגלה הקב"ה על משה ועל אהרן בארץ מצרים והייתה שנת ט"ו של מחזור הגדול של לבנה שנת י"ז לשנת מחזור העיבור מכאן ואילך המנה יהיה לכם."

נמצאנו למדים כי הייתה שרשרת מסירה של לוחות השנה (חמה ולבנה) וסוד עיבור השנים באופן הבא: הקב"ה מסר לאדם הראשון בגן עדן, ואדם לחנוך, וחנוך לנח, ונח לשם, ושם לאברהם, ואברהם ליצחק, ויצחק ליעקב, ויעקב ליוסף, כאשר עם מותו של יוסף נגנז ונעלם סוד העיבור, למשך מאתיים ועשר שנים עד ערב היציאה ממצרים.

כלומר לפי המדרש המופיע בפרקי דרבי אליעזר, אנו עדים לשרשרת של תשעה נושאי סוד, שהראשון שבהם הוא הקב"ה והתשיעי והאחרון הוא יוסף, כאשר במות יוסף, משתעבדים בני ישראל למצרים, ומכיוון שלעבדים לא מוסרים סודות רק לבנים, נגזז סוד העיבור למאתיים ועשר שנים, עד שנגלה הקב"ה לבני לוי משה ואהרן.

משמע שבמשך כל שנות השעבוד, לא רק שעובדים כל הזמן ואין חופש או מנוחה, אלא לא יכולים לראות את קץ העבדות. התמונה היחידה שרואה העבד היא כיצד הוא ובניו ובני בניו יהיו משועבדים לעולם, העבד אינו יכול לדמיין את האור שבקצה המנהרה, מפני שאין לו לוח שנה, ואפילו שבת אין לו, הוא לא יכול לנשום עמוק, לנשום לרווחה, אסור לו לעצור, לחשוב, או אפילו לדמיין שיכולה להיות מציאות אחרת.

עבד לא יכול לאמוד את הזמן, הוא לא יכול לראות את הקץ, והיות שאין לוח שנה, הוא לא יכול להיות מסונכרן עם המשחרר, וכמובן שאינו יכול להופיע במקום הנכון בזמן הנכון, בעת השחרור, כי אין לו שעון. לכן התנאי הראשון ליציאה מעבדות לחירות, הוא מתן לוח שנה מתואם מסונכרן (חמה ולבנה) למשועבד. ברגע שיודע המשועבד את הלוח, הוא יכול לחשב, הוא יכול להיות בקשר, הוא יכול לקוות לגאולה.

מפאת זאת ניתן סוד העיבור (לוח השנה המדויק הכולל חמה ולבנה) למשה ואהרן ערב היציאה ממצרים, והוא היה האות לגאולה הקרבה, מאחר שמשה ואהרן יכלו להתכונן לה וידעו בפירוש מתי יגיע הגואל והיא תתרחש, וזאת הסיבה שאומר הקב"ה למשה ואהרן את הפסוק הבא: הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ הַחֲדָשִׁים, רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם, לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה. ומילת המפתח כאן היא חודש, לא רק כמחזור של ימי הקפת הלבנה את כדור הארץ, אלא כיחידת זמן שיש בה חידוש, כלומר בחודש הזה, ביחידת הזמן הזו יהיה משהו חדש לגמרי, לא עבודה סיזיפית החוזרת על עצמה במעגליות, אלא תחושה של יושר, של קו, של מטרה, של קשר, החודש הזה, כלומר החידוש הזה, יהיה בחזקת ראש, כלומר מעתה ואילך יש אלגוריתם חדש, קו, מטרה חידוש וקשר אליהם אתם צריכים לשאוף.

יוצא מכל האמור לעיל, כי לוח שנה עברי, הוא אינו עוד לוח שנה, כמו לוח השנה הלועזי, או הלוח המוסלמי שבו חודש הרמדאן יכול להופיע פעם בחורף פעם בקיץ ופעם באביב, אלא הלוח העיברי הוא לוח מעובר, כלומר הלוח העיברי נושא בקרבו סוד, הלוח העברי מעובר בסוד עיבור השנים ומפתח הזמן, הוא מתואם ומסונכרן בדיוק של חלקיקי שניות, וכל זאת למה, משום שהלוח העברי הוא עדות לקשר בין הבורא לאדם, גם לבורא וגם לאדם יש אותו לוח ואותו שעון, הם יכולים לתאם פגישה כמו אהוב ואהובה, השעונים שלהם מתואמים היות שהם חולקים את אותה מודעות ואותה אהבה אינסופית.

מזל טוב

- מזל טוב למשפחת הללה לרגל הולדת הנכדה, בת לעמית ויהודית.
- מזל טוב למשה-משולם ומזל קליין, לרגל נישואי יוחנן עם תהילה.
- מזל טוב למשפחת פורט לרגל הולדת הנכדה גפן, בת לנתי ונועה.
- מזל טוב למשפחת ווגל לרגל הולדת הנכד אורי, בן לעטירה וארון.

- אנחנו משתתפים בצערה של דניאל לייקח על פטירת אמה שרה ע"ה.

law.golan@gmail.com
yehuda.lebovich@gmail.com
eliahouk@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0546691911
0526448094
0545723801
0502017023
0508854785

אריאל גולן
יהודה ליבוביץ'
אליהו משה קליין
ניר קלמנוביץ'
יואב שפירא